

[p1]

Achtbare Heeren en Vrienden,¹

k heb een [woord] geschreven naar Lotermans.²

t Passielieken zal voor 't Boek- en [boekstafwezen] een itemke zijn; hoe meer zulke hoe beter. 't Ware weerd op zijn eigen uitgegeven met de zangwijze erbij.³

Willems onderneminge zal wel in 't water vallen!⁴ Wat wil hij gaan aanvangen eer men overeenkomt hoe men al de verschillende klanken etc. verbeelden zal? Grootere geleerden als Willems zijn daar achter op zoek, maar tot nu zonder goeden uitval. Hij heeft ook naar een Prof uit het Kortrijksch Collegie geschreven.⁵ Het Limburgsch, volgens Willems, is het dietsch, dat Maerlant wilde schrijven. Men heeft Maerlant nu al ketter gemaakt, dan liberaal, vervolgens een Hollander, van bij Staveren; eindelijk zal hij eindigen met een Limburger te zijn!⁶

.....

1 Dit schrijven van Guido Gezelle is een antwoord op de [brief van 04/06/1885](#) van Cuppens en Aⁿ.

2 Op vraag van Cuppens in zijn [vorige brief aan G. Gezelle van 04/06/1885](#) om oude boeken en handschriften te vragen: "Een tweespandig blad uit eenen ouden met de hand geschreven Legenden-boek die nog in 't bezit moet zijn van Mijnheer Loterman, apotheker tot Elst (Oost-Vlaanderen). Zijn E. H. Zoon, die verleên jaar nog bij ons in 't Seminarie was maar die nu kapelaan is heeft dat blad eens meêgebracht om 't eene van ons te laten zien. Hij zei dat zij te zijnent nog veel van die oude boeken hadden waar dat hij er al verschilligen van opgestookt had omdat ze niets met die in bullen kosten aanvangen. Als gij eens schrijft naar dien Heervader krijgt gij misschien die boeken wel, want hij is nog al genegen voor 't vlaamsch, zegde zijn."

3 Cuppens stuurde dit 'passielieken' op met zijn [vorige brief aan G. Gezelle van 04/06/1885](#): "'t Limburgsch? oud passielieken dat ze in veel huisgezinnen der Kempen nog zingen in den vasten en bijzonder in de goê week. Wij kunnen er de wijs ook van bezorgen als ze kan nuttig zijn."

4 Pieter Willems stond mee aan de wieg van de wetenschappelijke beoefening van de neerlandistiek in Vlaanderen. Met het oog op een vergelijkende klank- en vormleer verzamelde hij dialectwoorden uit uiteenlopende regio's. In 1885 ging hij van start met het verspreiden van vragenlijsten waarmee hij op systematische en uniforme wijze dialectisch taalmateriaal verzamelde.

Cuppens werd in juni 1885 gevraagd om aan deze enquête deel te nemen voor het dialect van zijn geboortestad Beringen. (zie [vorige brief vann Cuppens aan G. Gezelle](#)). Zijn enquête werd verzonden op 8 augustus 1885 en door Willems ingevuld ontvangen op 21 augustus 1886. Voor Limburg werkten ook anderen mee. Voor Hasselt werd de enquête, die door Erkens was begonnen, verder afgewerkt door Leen (verzonden op 8 augustus 1885, ontvangen op 15 juli 1886).

Daarmee verschilde Willems' werkwijze van die van Guido Gezelle, die veeleer op een spontane en minder systematische manier taalmateriaal sprokkelde. Gezelle reageert hier dan ook heftig op. Later zou hij zelf namen van contactpersonen uit Frans-Vlaanderen doorgeven om mee te werken aan het onderzoek van Willems.

Ik heb Claerhoudt verzocht hetgene gij begeert.⁷

Ik heb het [Vlaamsch] Huis⁸ te Luyk gezien, en 't verheugt mij te vernemen dat de Vlamingen te Luyk hunnen name

..... [p2]

getrouw schijnen. En, ik ook zie 100 keers liever eene arme dorpsprocessie, en Onze lieve Heer ook wel, zeker!⁹

Johan Winkler's bijdrage¹⁰ alleen weegt op tegen al 't gepreutel, van die niet anders en kunnen noch en zullen als preutelen.

Gij hebt al hulp genoeg en plaats te kort. Daniels heeft het rechtwel vast; doet zoo hij zegt. Zijn voordracht zou meer deugd doen in R. d. Heerd.¹¹

.....

(Meer over P. Willems en zijn taalonderzoek: Themanummer Honderd jaar Enquête Willems. Taal- en Tongval: 41 (1989)).

- 5 Jules Vanden Bulcke was betrokken bij het dialectonderzoek Pieter Willems. Net zoals Cuppens kreeg hij rond mei-juni een brief van Willems met vraag tot medewerking. In augustus 1885, toen hij nog leraar was aan het Sint-Amandscollege te Kortrijk-Harelbeke, kreeg hij een enquête van Willems toegestuurd. Hij vulde die in voor zijn geboortedorp Nieuwkerke, maar bezorgde de ingevulde enquête pas veel later nl. in september 1889, toen was hij al onderpastoor was te Bulskamp.
- 6 Gezelles reactie op de [vorige brief van Cuppens van 04/06/1885](#), waarin hij Gezelle schreef dat ze een brief van Pieter Willems hadden gekregen met de vraag om mee te werken aan zijn taalproject.
- 7 Hulp bij 't *Daghet in den Oosten* zie [brief van A. Cuppens aan G. Gezelle van \[04/06/1885\]](#): "Gij moest de E. H. Claerhoudt eens vragen of hij ons ook geen handeken helpen wilt: hij heeft dat onder 't groot verlof beloofd aan Arthur."
- 8 Een 'gesticht' in Vlaamse stijl opgericht met de fondsen van het Werk der Vlamingen in Luik. Cuppens schreef hierover in [zijn vorige brief](#).
- 9 Cuppens verwijst in zijn [vorige brief aan Gezelle](#) naar de 'Grooten Ommegang' van donderdag 4 juni en schrijft: "ik zie maar ik zie nog honderd keeren liever de processie van Beeringen waar alleman in gaat, terwijl dat ze hier langst de processie staan te zien of 't ware voor de aardigheid en zij meenen dat zij al veel doen als ze hunnen hoed eens half afgedaan hebben voor onzen Lieven Heer!"
- 10 J. Winkler, Uit boeken brieven en bladeren. In: 't *Daghet in den Oosten*: 1 (1885) 5, p. 39-40: "Johan Winkler, de wakkere en dappere friesch, heeft ons de eer gedaan dat hij ons tijdschrifteken ook gelezen heeft. Ja, meer! Hij heeft ons, van zijne hand, een schrijven toegeschikt over dietsche en waelsche plaatsnamen."
- 11 Polydoor Daniëls sprak over 'de zending van de vlaamschen dichter' in de Parijsche Halle te Brugge op het feest van het Davidsfonds ter ere van dr. Karel Degheldere op 25 januari 1885. Zie: *Rond den Heerd*: 20 (1 februari 1885) 10 p.69-71.

De koorenzange van twee spieren¹² is ook al wel en goed. 't Daghet overtreft al mijn verwachten. Hoe min studenten opstelletjes en schoolwerk hoe beter. Laat het Volk spreken. Daneels¹³ had mij geschreven dat hij dat klokopschrift¹⁴ ook naar u zond, anders had ik het meegeschikt.

Ik ga zoo haast mogelijk aan't bereiden van 't een en 't ander van de ingezonden stukken; vooruit en vooral moet Johan Winkler komen, onder: Uit boeken, brieven en bladeren.¹⁵

Wat zonde en jammer dat ik de [antwoorde] op dien ouden schoolmeester¹⁶ niet eens hebbe mogen nazien en verbeteren!¹⁷

.....[p.3].....

.....

12 F. Debrabandere, *Limburgs Etymologisch woordenboek*. Leuven: Davidsfonds, 2011, p. 382: "spier, sjpier, zn.: sprietje, stengel; mager kind."

13 Sic.

14 Daniëls schreef in zijn [brief van 04/05/1885](#) aan Gezelle: "Ik zend u twee klokinschriften voor 't Daghet; M. Cuppens heeft mij gezegd dat gij fel scheutig waart op zulke dingen en deze twee hebben hem en mij ook goed bevalen".

Zie ook: P. Daniëls, *Ons Boek- En Boekstafwezen – Klokinschriften te Zonhoven*. In: 't Daghet in den Oosten: 1 (1885), p. 38-39.

15 J. Winkler, *Uit boeken brieven en bladeren*. In: 't Daghet in den Oosten: 1 (1885) 5, p. 39-40: "Johan Winkler, de wakkere en dappere friesch, heeft ons de eer gedaan dat hij ons tijdschrifteken ook gelezen heeft. Ja, meer! Hij heeft ons, van zijne hand, een schrijven toegeschikt over dietsche en waelsche plaatsnamen."

16 In zijn [brief van 04/05/1885](#) aan G. Gezelle zal Cuppens noteren: "Die ouden schoolmeester en kennen wij niet maar wij zullen hem toch wel vast krijgen; docht u niet dat zijn geschrift op Mr Teurlinckx 't zijne trok?" Cuppens vermoedt dus dat 'de oude schoolmeester' een schuilnaam is voor J. F. Tuerlinckx.

Maar uit de [brief van L. W. J. Lenaerts aan G. Gezelle van december 1887](#) ontdekken we zijn echte identiteit: Gij weet zeker wel, in 't doorgaan gezeid, dat de tweede Groot-vicaris Mgr. Boogaerts ons ondersteunt en "die oude schoolmeester" is waar gij in den 1sten N° (over Sprokkelmaand) aan geantwoord hebt."

Het artikel waarop Gezelle reageerde: *Die Oude Schoolmeester* (Constantinus Josephus Bogaerts), *Uit boeken, brieven en bladeren*. In: 't Daghet in den Oosten: 1 (1885) 4, p. 25-28.

17 *Die Oude Schoolmeester, Uit boeken, brieven en bladeren*. In: 't Daghet in den Oosten: 1 (1885) 4, p. 25-28.

Ze is zoo deerlijk mishandeld door den drukker. Ik bender oprecht beschaamd over; en, hadde ik meer als eenen n° 4, ik zond hem u met al den misdruk verbeterd. En zoo dom misdrukt! B. v. waar ik gezet hadde z Grimm staat er 3 Grimm!¹⁸ Wat nu van die drie Grimms gaan maken? Dat spijt mij toch zoo!

Mijn duik- of plukalmanak gaat onder druk, in 't kort zal hij gereed zijn.

Tinel is bezig 't een en 't ander mijner liedtjes op noten te zetten; men zal Kleengedichtjes, op zangwijzen van Tinel, zingen te Mechelen, op de feest van 't Davidsfonds.¹⁹

Weet gij niet waar heel mijn pak brieven van Winkler zou gevaren zijn? Heb ik hem naar Limburg niet meegegeven aan iemand? Nu, wederom gegroet en Godevolen²⁰ met hertelijken proficiat van

[ulieden] toegenegen in [Christo]

Guido Gezelle

.....

18 In 't Daghet in den Oosten: 1 (1885) 4, p. 28 staat een dubbele fout: "z. De Bo" en "z. L. Diefenbach" Er staat wel degelijk Jacob Grimm en niet 3 Grimm. Gezelle lijkt misleid te zijn door zijn geheugen.

19 Op 31 augustus en 1 september 1885 vond te Mechelen de derde algemene feestvergadering van het Davidsfonds plaats. Op 31 augustus werd ook een "toonkundig feest" gehouden, door Edgar Tinel georganiseerd en uitsluitend met werk van zijn hand. Daar werden onder meer Maria-liederen ten gehore gebracht, een tussen 29 mei en 2 juni 1885 door Tinel gecomponeerde a cappella koorcyclus op teksten van Guido Gezelle. Het werk bestaat uit zes Mariatitels zoals 'Beevaertlied' en 'Viva Maria'. Tinel componeerde ze aan de voeten van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes waar hij omwille van zijn gezondheid op bedevaart was (zie: Jaarboek van het Davidsfonds voor 1886, Leuven: Karel Peeters, 1886, p. 67). Dat resulteerde in 1886 in de uitgave van 6 Marialiederen. De vertaling van Gezelles teksten was van de hand van Elisabeth Alberdingk Thijm, de dochter van Jozef Alberdingk Thijm.

Voor zijn vertrek naar Lourdes had Tinel ook al in 1885 *Geestelijke Gezangen* op teksten van Gezelle gecomponeerd. Later componeerde hij in 1885 nog *Adventliederen* ook op teksten van Gezelle, gepubliceerd in 1887. Tinel en Gezelle maakten met elkaar kennis in april 1884.

20 MNW 1250-1550: "Godevolen (bijvoeglijk naamwoord): aan God en zijne bescherming aanbevolen."

Briefbeschrijving

Verzender	Gezelle, Guido
Ontvanger	[Cuppens, August]
Ontvanger	[Limburgsch Zantersgildeken]
Verzendingsdatum	xx/[06/1885]
Verzendingsplaats	Kortrijk (Kortrijk)
Annotatie	Maand van de toegevoegde notitie klopt niet; datering gereconstrueerd op basis van de brief van A. Cuppens aan G. Gezelle van 04/06/1885 (nr. 7469); de brief is een antwoord op brief nr. 7469; adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie; jaartal en maand onzeker; plaats gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens.
Annotatie	Maand van de toegevoegde notitie klopt niet; datering gereconstrueerd op basis van de brief van A. Cuppens aan G. Gezelle van 04/06/1885 (nr. 7469); de brief is een antwoord op brief nr. 7469; adressaat gereconstrueerd op basis van toegevoegde notitie; jaartal en maand onzeker; plaats gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens.
Gepubliceerd in	Brieven van, aan en over Gezelle II, p.198-199 (162b)

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	1 dubbel vel, 210 mm x 136 mm papier, wit, rechthoekig geruit papiersoort: 3 zijden beschreven, inkt
Staat	volledig
Toevoegingen	op z. 1 links in de bovenrand: Aan de Limburgsche Gilde ; idem rechts: [Mei 1885 ?] (inkt, beide hand P.A.) ; op z. 2 in de linkermarge: einde [+ verticale streep] (potlood, schuin, onbekende hand) ; op z. 4 linksboven: Mei 85 (inkt, onbekende hand)

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge
Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	8598
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.17006
IIIF-manifest	https://go.wander.be/iiif/bibliotheek-brugge/3a74332dc21a1d66417d8666392462a7aca872e9/manifest

Inhoud

Incipit	Ik heb een w. geschreven naar Loterman.
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische regeleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	xx/[06/1885], Kortrijk, Guido Gezelle aan [August Cuppens e.a.]
Editeur	Miet Hubrechts; Marc Carlier (research)
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt

Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB
Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2026
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
